
BEVEZETŐ

A „tanulni” szavunkhoz kapcsolódó igekötők között (megtanul, betanul, kitanul, eltanul) mindössze egy van, amelyik nem illeszkedik a tanítás fogalomkörébe. Mindenkit lehet valamire meg-, be- és kitanítani, de az „eltanítás” szó értelmezhetetlen. A tanítás során elsajátítható ismereteket, kifejleszthető készségeket és viselkedési normákat az arra hivatott tanműhelyek közvetítik, amit viszont eltanulunk a környezetünkől, gyakran nemcsak ellenőrizhetetlen, de követhetetlen is a nevelés/oktatás intézményei által. Amióta az állam magára vállalta a kötelező közoktatás rendszerének működtetését (1777), a tanulás irányítható és irányíthatatlan folyamatai nem csupán a „nemzet napszamosait” és a tudós pedagógusokat, hanem a mindenkori politikai hatalom gyakorlóit is súlyos dilemmák elé állítják. Ezek a dilemmák pedig – Mária Terézia Ratio Educationisa óta – nem kezelhetők sem a szakma, sem a hatalom hatáskörén belül. Míg kezdetben az állam „csak” az egyházakkal találta szemben magát a társadalmi és gazdasági modernizációt jobban segítő oktatáspolitikai törekvéseivel, korunkban már semmilyen oktatáspolitikai stratégia sem lehet eredményes, ha nem számol az információs forradalom és a bulvármédiumok által propagált destruktív „uralkodó eszmék” eltanulható hatásaival.

A tudományos/technológiai fejlődés robbanásszerű gyorsulása csakúgy, mint a művészet-ipar piaci térfoglalása elszakítja a kor emberét a tradíció világától, és ez a fajta elidegenedés a kulturális hagyománytól az egyén identitásélményére, közösségeinek állapotára is kihat. Jellegzetesen XX–XXI. századi kórtünetekkel van tehát dolgunk, amelyeket azonban csak a saját tradícióikból táplálkozó nemzeti kultúrák képesek kezelni. A magyar közoktatás tennivalói szempontjából nem az a döntő kérdés, hogy milyen igényeket támasztanak vele szemben a különböző iparágak és a gombamód szaporodó tudományos diszciplínák, hanem az, hogy milyen követelmények elé állítja az iskolát társadalmunk lelki, szellemi és erkölcsi állapota.

Az a koncepció, amelyet a Nemzeti alaptanterv 2018-as változata fogalmazott meg, megítélésünk szerint nem volt összhangban ezekkel a követelményekkel. Azok a művészeti tantárgyak, amelyek nélkülözhetetlenek a közösségei iránt szolidáris, alkotó, szuverén személyiség kibontakozásához, változatlanul alacsony óraszámot és a korszerű oktatásukhoz elégtelen tárgyi/technikai feltételeket kaptak, másrészt igen kis felületen kapcsolódtak vizuális és zenei kultúránk nemzeti örökségéhez.

Örömmel tapasztaljuk, hogy a NAT korábbi tervezete időközben sokat módosult, s hogy végleges változatának kialakításakor az oktatáspolitikai figyelembe veszi a Magyar Művészeti Akadémia által szervezett konferenciák művészetelméleti szempontjait és tantárgy-pedagógiai javaslatait. A Magyar Művészetnek ez a száma is ezekbe az előkészületi munkálatokba kíván kapcsolódni.

Jankovics Marcell és Farkas Ádám a NAT-tervezet egészéről fejt ki álláspontját, Máté Zsuzsanna a tömegmédiák és az úgynevezett digitális kultúra nemkívánatos hatásaira hívja fel figyelmünket. Kárpáti Andrea a közelmúltban végzett, összehasonlító művészetpedagógiai kutatások eredményeit mutatja be, Fabulya Zoltánné egy – a tárgyunkhoz kapcsolódó – kerekasztal-beszélgetés tanulságait összegezi. Az eredményes művészetoktatás gyakorlati feltételei közül Fiedler Judit az iskolai vezetés felelősségét, Nagy Gábor és Rajner Ágota írása pedig a szaktantervek korszerű felszereltségének fontosságát hangsúlyozza.

A vizuális kultúra témakörébe sorolható írások mellett a zenei nevelés problémáit elemző tanulmányokat közlünk. Lovász Irén a népdaléneklés hagyományának életben tartása mellett érvel, Janurik Márta azokra a kutatásokra hivatkozik, amelyek szerint a zenei képességek fejlődése összekapcsolódik a nyelvi és a matematikai készségek fejlődésével. Váradi Judit a koncertpedagógia eredményeit ismertette az „élő” klasszikus muzsika személyiségformáló erejét bizonyítja, Nemes László Norbert a mozgással és énekléssel „kombinált” (Kodály pedagógiai elveit és módszertanát követő) zenetanulást ajánlja kollégái figyelmébe.

Közleményeink között helyet kapott két klasszikusunk: Lyka Károly és Karácsony Sándor egy-egy esszéje is, szemleirovatunk pedig tárgyunk nemzetközi szakirodalmára tekint ki. Az a beszélgetés, amelyet a filmkultúra középiskolai népszerűsítésének lehetőségeiről Szekfü András folytatott Farkas Edittel, már következő számunk tematikájához, az irodalomtanítás problémaköréhez is kapcsolódik.